

Předmět

Ladislav Hejdánek

jedná se o část původního dokumentu:

[1993](#)

- ♦ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 22. 2. 1993
- ♦ philosophical diary – record, Czech, origin: 22. 2. 1993

Předmět

Abychom mohli myšlenkově pracovat s náležitou určitostí, musíme se dohodnout, jak budeme napříště slovu „předmět“ rozumět. Jde v takovém případě o pouhou konvenci; nejde vůbec o to, které slovo nebo dokonce který „pojem“ je správnější. Ať se rozhodneme pro kterýkoli z nich, abychom jej spojovali se slovem „předmět“, budeme nutně potřebovat ještě druhé slovo, s nímž bychom mohli spojovat ten druhý význam, druhý pojem. A protože jde jen o konvenci, můžeme rozhodnutí bez obav svěřit jazyku. Víme už, že česká etymologie naprosto zřetelně a jednoznačně odkazuje k zmíněnému „metání“, budeme napříště slovu „předmět“ rozumět tak, že to je jakýsi „obraz“ či spíše myšlenkový „model“, který před sebe (před svou mysl či vědomí, před svou myšlenkovou pozornost) před-mítáme, tedy promítáme. Už toto užití blízkého slova naznačuje, že jsme na správné cestě (zvolený myšlenkový model promítáme do skutečnosti kolem sebe a chápeme ji jeho prostřednictvím). Filosofovat je třeba nejenom pomocí jazyka jako nějakého instrumentu, ale z jazyka jako určitého prostředí; základní filosofický přístup (k čemukoliv) je v jazyce zakotven a tedy myslí jazyku „po srsti“, co možná v souhlase s jazykem, s tím, co nám jazyk napovídá. Někdy to ovšem nejde, protože máme vážné důvody, proč pokynů jazyka neuposlechnout a myslet mu „proti srsti“. Pak to řešíme dvojím možným způsobem: buď si zvykneme v tom konkrétním (a tedy vymezeném) ohledu jazyka nedbat (což je filosofická nedbalost), anebo se pokusíme vytvořit nová slova tak, aby byla (ve spojení s jinými slovy, ovšem) v souhlase nejenom s tím, čeho se „předmětně“ týkají, nýbrž také s jazykem a s jeho živou strukturou. Této druhé cesty budeme muset napříště několikrát použít, neboť odedávna náleží k filosoficky legitimním. Jít první cestou nás tlačí spíše obecný (tj. ne-filosofický) úzus či zvyk, návyk (proto dodnes říkáme o Slunci, že vychází nebo zapadá, ale si to doopravdy nemyslíme).

(Berlín, 930222–1)